

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

BJA-II.081.18.19.2024
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

w odniesieniu do Wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z dnia 20 września 2024 r., znak: KPS.410.3.1.2024 dotyczącego kontroli P/24/034 Program aktywizacyjny dla cudzoziemców „Razem Możemy Więcej” zgłaszam następujące zastrzeżenia.

1. Przedstawiona ocena ogólna jest jednostronna, nie uwzględnia kontekstu, w jakim ogłaszany i realizowany był konkurs, mocnych stron programu oraz pozytywnej oceny w środowisku podmiotów zajmujących się wspieraniem cudzoziemców, a także samych wykonawców projektów.

Wystąpienie pokontrolne NIK nie uwzględnia pozytywnych ocen programu dokonywanych przez wykonawców projektów, ekspertów oraz środowisko podmiotów wspierających migrantów. Przykładem publicznie dostępnej oceny konkursu ofert (dokonanej pod koniec realizacji konkursu we wrześniu 2023 r.) jest podrozdział 3.3.2 „Together we can do more” raportu „Challenges and opportunities of the approach towards Ukrainian war refugees in Poland”¹, przygotowanego dla Komisji Europejskiej przez niezależnego i uznanego w Polsce badacza migracji w ramach tzw. procesu Mutual Learning Program. Raport wskazuje m.in. na mocne strony konkursu ofert, takie jak zaangażowanie realizatorów i ich wiedzę specjalistyczną, wysoką adekwatność prowadzonych działań do potrzeb cudzoziemców, wysoką elastyczność ułatwiającą planowanie i wdrażanie przy minimalnym obciążeniu administracyjnym, efektywne wsparcie opiekunów projektów, szeroki zakres kwalifikowalności wydatków, nacisk na współpracę między partnerami z różnych sektorów, uwzględnienie kwestii opieki nad dziećmi w części projektów.

W Wystąpieniu pokontrolnym NIK nie są także uwzględnione pozytywne oceny ze strony wykonawców projektów, którzy stwierdzali, że konkurs ofert wyróżniał się na tle innych podobnych działań m.in. partnerskim podejściem do realizatorów, indywidualnym wsparciem na każdym etapie realizacji projektu i dostosowaniem do lokalnych potrzeb. **Wystąpienie pomija też fakt, że to największy do tej pory w Polsce program wspierający**

¹ P. Kaczmarczyk, „Challenges and opportunities of the approach towards Ukrainian war refugees in Poland”, Warszawa 2023, <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/mlp-pr-poland-25-26-september-resource-page> [dostępny 03.10.2024].

cudzoziemców ze środków krajowych, który objął wsparciem ok. 73 tys. cudzoziemców.

Konsekwencje kontroli, które nie uwzględniają kontekstu, faktu istnienia ograniczonych zasobów i konieczności podejmowania niełatwych decyzji zarządczych, są rozległe i mogą mieć efekt mrozący i paraliżujący dla administracji. Może to oznaczać, że urzędy będą podejmować decyzje o odstąpieniu od ambitnych planów z uwagi na ryzyko wykazania nieprawidłowości w kontroli. Kontrole prowadzone w sposób uwzględniający szeroki kontekst kontrolowanych działań oraz rzeczywisty dialog z kontrolowanymi podmiotami mogłyby z kolei przyczynić się do realnej poprawy jakości funkcjonowania administracji i sfery publicznej.

Mając powyższe na uwadze **wnoszę o uzupełnienie Wystąpienia pokontrolnego o informacje w przedmiotowym zakresie.**

2. Zgodnie z art. 152 ust. 2 ustawy o finansach publicznych „Zatwierdzenie przez dysponenta części budżetowej lub dysponenta środków, o których mowa w art. 127 ust. 2, rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, przedstawionego przez obowiązującą do tego jednostkę, powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia jego przedstawienia, a w przypadku dotacji na realizację zadania za granicą - 60 dni od dnia jego przedstawienia.”. Ww. termin rozpoczyna swój bieg od przedstawienia przez odbiorcę dotacji raportu końcowego kompletnego i wolnego od błędów, tj. w takiej postaci, w której możliwe jest zatwierdzenie rozliczenia dotacji.

Ministerstwo postępować w myśl art. 162 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.) „W toku wykonywania budżetu państwa obowiązują następujące zasady gospodarki finansowej: dokonywanie wydatków następuje w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów”.

Mając powyższe na uwadze, **wnoszę o wykreślenie punktu 3 stwierdzonych nieprawidłowości** dot. przekroczenia terminu akceptacji raportów końcowych z realizacji zadania na stronie 23 Wystąpienia pokontrolnego NIK.

3. W Wystąpieniu pokontrolnym NIK stwierdzono, że „Ministerstwo, do zakończenia kontroli NIK, nie dysponowało dokładną liczbą cudzoziemców objętych wsparciem w ramach programu RMW, strukturą narodowości, wieku oraz płci tych osób. Nie jest również znana liczba cudzoziemców, którzy zintegrowali się w polskim społeczeństwie oraz zaktywizowali się zawodowo. Ministerstwo dysponowało jedynie danymi szacunkowymi zgromadzonymi w oparciu o ankietę przeprowadzoną w lutym 2024 r., zgodnie z którymi przez pełen okres trwania programu RMW, działaniami pomocowymi objętych zostało min. 43,0 tys. cudzoziemców. Zgodnie z szacunkiem DRP może to być więcej niż 51,0 tys. cudzoziemców.”

Należy zaznaczyć, że Ministerstwo nie miało obowiązku gromadzenia ww. danych, ani nie wymagało ich przekazywania przez Realizatorów biorących udział w Programie (zarówno regulamin konkursu jak i umowy nie przewidywały takiego obowiązku). Z punktu widzenia Ministerstwa nie były to dane istotne. Ich gromadzenie stanowiłoby

zatem jedynie niepotrzebne obciążenie zarówno Ministerstwa jak i Realizatorów. Cześć Realizatorów co prawda umieszczała takie dane w swoich raportach końcowych, jednakże robili to dobrowolnie. Jednocześnie Ministerstwo zdecydowało zgromadzić orientacyjne dane w ww. zakresie w ramach ankiet przeprowadzonych w 2023 r. i 2024 r.

Według założeń, raport podsumowujący przebieg Programu „Razem Możemy Więcej – Pierwszej Edycji Programu Aktywizacyjnego dla Cudzoziemców na lata 2022 – 2023” ogłoszonego w ramach Resortowego Programu Aktywizacyjnego dla Cudzoziemców na lata 2022–2025 miał zostać przygotowany przez Departament Rynku Pracy na koniec sprawdzania raportów końcowych przesłanych przez Realizatorów. Proces sprawdzania raportów przeciągnął się m.in. ze względu na potrzebę ich poprawiania przez Realizatorów. Ostatecznie raport podsumowujący I edycję Programu Razem Możemy Więcej został zamieszczony na stronie Ministerstwa² oraz w Biuletynie Informacji Publicznej 27 września 2024 r. Zawiera on informację, że przez pełen okres trwania pierwszej edycji Programu działaniami pomocowymi objętych zostało ponad 73 tys. cudzoziemców, co wynika z zaakceptowanych raportów końcowych oferentów. Podkreślić należy, że zgodnie z umowami realizatorzy zobowiązali się wesprzeć minimum 43 tys. cudzoziemców, czyli udało się wesprzeć ostatecznie ponad 70% więcej osób.

Mając powyższe na uwadze, **wnoszę o uzupełnienie ww. informacji na stronie 24** Wystąpienia o zdanie mówiące o braku wymogu przekazywania przez Realizatorów danych na temat objętych pomocą cudzoziemców w rozbiciu na narodowość, wiek i płeć oraz zamianę informacji, iż „Zgodnie z szacunkami DRP może to być więcej niż 51,0 tys. cudzoziemców” na „Zgodnie z informacjami zawartymi w ostatecznym raporcie podsumowującym I edycję Programu Razem Możemy Więcej było to więcej niż 73 tys. cudzoziemców”.

4. Odnosząc się do kwestii dotyczącej ponownego rozliczenie dotacji udzielonej Opolskiej Wojewódzkiej Komendzie Ochotniczych Hufców Pracy, z uwzględnieniem wieku poszczególnych beneficjentów objętych wsparciem (wniosek nr 6 Wystąpienia pokontrolnego) informuję, że Ministerstwo nie stwierdziło nieprawidłowości w zakresie wieku beneficjentów w projekcie Opolskiej Wojewódzkiej Komendzie Ochotniczych Hufców Pracy (OHP). Projekt OHP został zrealizowany zgodnie z założeniami i poprawnie rozliczony.

Przywołana w Wystąpieniu pokontrolnym NIK podstawa prawna wskazująca na nieprawidłowości, tj. art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167, z późn. zm.), nie ma zastosowania w przypadku realizacji przez OHP projektu w ramach Program aktywizacyjny dla cudzoziemców „Razem Możemy Więcej”. Uregulowania dot. takich programów określają przepisy rozdziału 12b z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (dalej: „ustawa o promocji”). W rozdziale tym określono zasady, na jakich są one prowadzone. Nie wskazano przy tym ograniczenia co do wieku jęgo beneficjentów. OHP mają możliwość

² <https://www.gov.pl/web/rodzina/raport-podsumowujacy-przebieg-programu-razem-mozemy-wiecej-pierwszej-edycji-programu-aktywizacyjnego-dla-cudzoziemcow-na-lata-2022--2023-ogloszonego-w-ramach-resortowego-programu-aktywizacyjnego-dla-cudzoziemcow-na-lata-20222025> (dostęp - 2.10.2024)

realizacji programu aktywizacyjnego dla cudzoziemców, o którym mowa w rozdziale 12b ustawy o promocji, bowiem w myśl art. 62d ust. 4 tej ustawy powierzenie zadań w zakresie takiego programu dokonuje się po przeprowadzeniu konkursu ofert, a z kolei – na podstawie jej art. 62d ust. 5 pkt 2 - konkurs ofert kierowany jest do podmiotów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o promocji, tj. m.in. do OHP.

Ponadto należy podkreślić, iż ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, w momencie ogłaszania konkursu przez Ministerstwo tj. 25 lutego 2022 r. nie obowiązywała, gdyż uchwalono ją kilkanaście dni później tj. 12 marca 2022 r.

W świetle powyższego należy zatem stwierdzić, że w omawianym przypadku nie doszło do naruszenia zarówno przepisów ww. ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, jak i ustawy o promocji. Ramy prawne programu aktywizacyjnego dla cudzoziemców (w tym brak ograniczenia co do wieku jego beneficjentów) wynikają bowiem tylko i wyłącznie z rozdziału 12b ustawy o promocji. Na zakres osób, do których mogą być kierowane takie programy, nie mają zatem wpływu przepisy rozdziału 4 ustawy o promocji (regulującego zasady funkcjonowania OHP), ani art. 24 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku zbrojnym na terytorium tego państwa.

Dodatkowo należy stwierdzić, że nałożenie na Opolską Wojewódzka Komendę OHP obowiązku zwrotu części otrzymanych środków, nie tylko nie ma podstaw prawnych, ale byłoby również krzywdzące dla tej jednostki, uwzględniając wysiłek, który jej pracownicy włożyli w realizację programu. Naruszałoby ono również zaufanie do Ministerstwa u podmiotów, które potencjalnie mogą uczestniczyć w podobnych programach w przyszłości.

Mając powyższe na uwadze, **wnoszę o wykreślenie wniosku nr 6 na stronie 29 oraz opisu nieprawidłowości w rozliczeniu dotacji Opolskiej Wojewódzkiej Komendy OHP ze względu na wiek beneficjentów, znajdującej się na str. 27 w pkt 7.2 Obszar 3 Wystąpienia pokontrolnego.**

5. Decyzja w zakresie zwiększenia środków z rezerwy Funduszu Pracy na realizację konkursu pozostawała wyłącznie w gestii Ministra. Stwierdzenie wskazane w ww. wystąpieniu pokontrolnym (pkt 5 na str. 6) jakoby to była inicjatywa Dyrektora DRP, jest błędne. Dyrektor DRP przekazał jedynie notatkę ówczesnemu Ministrowi informującą o ponadprzeciętnym zainteresowaniu konkursem oraz bardzo dużą liczbą dobrych projektów, co nie było równoznaczne z podjęciem inicjatywy dążącej do zwiększenia środków Funduszu Pracy. Zadaniem Dyrektora DRP było bowiem informowanie kierownictwa Ministerstwa o poszczególnych etapach przebiegu konkursu. Decyzję o zwiększeniu kwoty finansowania konkursu podjąć mogła jedynie ówczesna Minister Marlena Maląg.

Mając powyższe na uwadze, **wnoszę o wykreślenie zwrotu „z inicjatywy Dyrektora DRP” w pkt 5 na stronie 6 Wystąpienia pokontrolnego.**

Ponadto informuję, że w Wystąpieniu pokontrolnym występuje błąd redakcyjny w postaci błędnego użycia skrótów. Do Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej przypisany został skrót DIS (str. 4), natomiast w dalszej części używane są skróty DPS i DIS.

Z wyrazami szacunku
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/